

Спеціалізованій вченій раді
Д 44.877.02 ВНЗ Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі»

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Мандри Володимира Володимировича «Моделі модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту», подану до спеціалізованої ради Д 44.877.02 у ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці

Вивчення дисертації, автореферату та опублікованих праць за темою дисертаційної роботи, дає підстави для розгорнутої характеристики основних результатів авторського дослідження та визначення відповідності цієї роботи встановленим вимогам і критеріям.

1. Актуальність теми дисертації

Важливу роль у надійному й ефективному функціонуванні національної економіки країни відіграє транспортно-логістична інфраструктура, зокрема, транспортно-вантажна система морського транспорту, що забезпечує підтримку експортно-імпортних операцій. Разом з тим, зміни соціально-економічного становища та структурна перебудова національної економіки України створила нові виклики як морським перевізникам, так і окремим морським торговельним портам. До того ж забезпечення стійкості та ефективності процесів фінансово-господарської діяльності морського торговельного порту, конкурентоспроможність і прибутковість відповідної економічної системи протягом тривалого проміжку часу, все ще залишаються до кінця невизначеними. Це зумовлено різноманітністю поглядів, вузькою спрямованістю та фрагментарністю методологічних розробок щодо модернізації систем стратегічного й операційного управління, а також вдосконалення окремих бізнес-процесів в умовах ринкового середовища.

Таким чином, розробка нових методологічних засад щодо змін у системі стратегічного управління і оперативного коригування параметрів

ВНЗ Укоопспілки «ПУЕТ»	
Вхідний №	27-27/34
« 08 » червня	2018 р.
Кількість аркушів	10
основн. докум.	10
додат.	

бізнес-процесів у межах фінансово-господарській діяльності морського торговельного порту з використанням сучасних інструментів моделювання цих процесів, аналізу даних про зовнішнє середовище з яким він стикається, а також структурування внутрішніх проблем, дає змогу підвищити оперативність і якість управлінських рішень з огляду загальну ефективність функціонування відповідної бізнес-системи. Отже, тема дисертації Мандри В.В., що присвячена розв'язанню проблем моделювання процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту, є актуальною.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Актуальність теми дослідження і доцільність його результатів підтверджено виконанням дисертаційної роботи у відповідності до планів науково-дослідних робіт ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»:

1) «Формування інституціонального середовища соціально-економічних систем» (номер держреєстрації 0112U007768, 2016-2017 рр.), в межах якої запропоновано концепцію моделювання процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю МТП та визначено методологічний підхід до моделювання процесів безперервного управління фінансово-господарською діяльністю МТП;

2) «Моделі і механізми соціально-економічного розвитку підприємств при стратегічному управлінні» (номер держреєстрації 0113U002587, 2016-2017 рр.), де запропоновано інструменти формалізації критеріїв моделювання процесів стратегічного управління морським торговельним портом та визначено методологічний підхід до оцінки та моделювання ризиків фінансово-господарської діяльності МТП;

3) «Удосконалення механізмів систем та стратегій управління розвитком підприємств в умовах глобалізаційних процесів» (номер держреєстрації 0115U004413, 2016-2017 рр.) – автором визначено вплив чинників міжнародної інтеграції на розвиток системи управління фінансово-господарської діяльності морського торговельного порту та запропоновано динамічну модель метасистеми стратегічного управління фінансово-господарською діяльністю МТП

Сукупність теоретико-методологічних положень, моделей та результатів, поданих у дисертації, дозволяє стверджувати, що її виконання є важливою складовою частиною цих науково-дослідницьких робіт.

3. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

В роботі чітко визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження. Разом вони дозволяють точно окреслити науково-практичний напрям дисертаційної роботи. Перелік і зміст сформульованих завдань дослідження є структурно і логічно узгодженими, достатніми для досягнення поставленої мети. Більш того, простежується взаємозв'язок між цими завданнями та науковими результатами і висновками. Ступінь обґрунтованості викладених наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджується використанням широкої джерельної бази за темою дисертації, яка містить статистично-довідкову інформацію, наукові видання та періодику, публікації в інтернет-джерелах і спирається на вітчизняні нормативно-правові документи. Для забезпечення релевантності запропонованих розробок використано статистичні дані державних і міжнародних установ, зокрема Державної служби статистики України, Адміністрації морських портів України і Світового банку, фінансові й управлінські звіти морських торговельних портів України, електронні інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

Наукові положення, висновки та рекомендації, викладені в дисертації, базуються на глибокому теоретичному аналізі та систематизації наукових праць, в яких висвітлюються питання щодо моделювання процесів логістичного управління транспортно-вантажними системами різних рівнів, стратегічного та операційного управління бізнес-процесами морського торговельного порту. Сформульована автором концепція моделювання процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю МТП ґрунтується на методах системного аналізу та синтезу підходів до моделювання поведінки транспортно-вантажних систем, а також моделей управління бізнес-процесами в укрупнених ланцюгах постачань. Інші теоретичні та прикладні розробки теж засвідчують про широку і глибоку обізнаність здобувача з науковими працями вітчизняних і зарубіжних вчених. Автор спирався на постулати та ідеї визнаних економічних шкіл щодо логістичного управління у транспортній сфері, методологічні засади системного аналізу, вирішення економічних проблем і прийняття управлінських рішень, імітаційного та системно-динамічного моделювання, а також функціонального, процесного типів управління економічними об'єктами. Значну увагу приділено аналізу наукових праць, присвячених питанням управління потоками ресурсів, фінансового менеджменту, стратегічного управління, удосконалення бізнес-процесів.

Слід додати, що обґрунтованість наукових результатів, положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційній роботі, забезпечена коректним використанням автором сучасного інструментарію бізнес-аналізу й економіко-математичного моделювання, а також відповідного програмного забезпечення, зокрема: функціонального, системно-динамічного та структурного моделювання.

Достовірність наведених результатів дослідження доведена завдяки теоретичному, емпіричному та статистичному аналізу впливу чинників зовнішнього середовища на процеси управління фінансово-господарською діяльністю МТП, а також інструментів логістичного управління (стор. 38 – 109). Підтверджена їх апробацією на всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, кафедрі економічної теорії та прикладної економіки, публікаціями найважливіших складових і положень дисертації в наукових виданнях. Більш того, достовірність положень підтверджується участю в науково-дослідних роботах ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», а також публікацією матеріалів дослідження у відкритому друці.

Зазначені характеристики дисертації дають підстави для позитивного висновку про достатність обсягу і глибини дослідження задля отримання наукових результатів, висновків і рекомендацій, а також про їх обґрунтованість і достовірність.

4. Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 33 наукових праці загальним обсягом 29,76 друк. арк., з яких автору належать 26,77 друк. арк., а саме: 1 одноосібна монографія (14,40 друк. арк.), 1 розділ у колективній монографії; 21 стаття у наукових фахових виданнях (із них 9 – у виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, та у наукових періодичних виданнях іноземних держав); 10 публікацій у інших виданнях.

Отже, опубліковані праці в повній мірі відображають зміст теоретичної, прикладної та практичної складових проведеного автором дослідження. Кількість і обсяг друкованих праць відповідає вимогам щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

5. Наукова новизна, теоретична цінність і практична значущість дисертації

У дисертаційній роботі поставлено та вирішено актуальну науково-практичну проблему розробки методології модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту, що передбачає впровадження комплексу моделей стратегічного та оперативного регулювання його бізнес-процесів для підвищення ефективності усіх видів діяльності морського торговельного порту та транспортно-вантажної системи країни у цілому.

Дисертаційна робота містить елементи наукової новизни і оригінальний підхід до реалізації мети дослідження на основі застосування математичних методів та інформаційних технологій в економіці. Серед отриманих результатів, що мають елементи наукової новизни і становлять наукову та практичну цінність необхідно, насамперед, виділити наступні.

Використовуючи теоретичний синтез методологічного базису щодо логістичного управління транспортно-вантажними системами на морському транспорті *вперше розроблена* концепція моделювання процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту, яка заснована на синтезі методологічних підходів до логістичного управління потоками ресурсів на підприємствах сфери транспорту, та на відміну від існуючих підходів, комбінує стратегічні моделі метасистеми управління фінансово-господарської діяльності та операційні моделі безперервного управління ключовими бізнес-процесами морського торговельного порту, що сприяє підвищенню його загальної ефективності та транспортно-вантажної системи країни у цілому за рахунок розширення обсягів продажу, мінімізації втрат дефіцитних ресурсів та скорочення часу на транспортне оброблення вантажів (стор. 143 – 154). Цінність запропонованої концепції полягає у можливості її застосування для формування комплексу економіко-математичних моделей стратегічного та операційного управління діяльністю морського торговельного порту, що враховують як специфіку транспортно-вантажної діяльності, так і особливості фінансових і логістичних процесів.

В розробленій системно-динамічній моделі метасистеми стратегічного управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту (стор. 206 – 229) представлені автором концептуальні засади стратегічного управління базуються на результатах формалізації процесів розробки стратегічних карт (стор. 158-180) та методах ризик-менеджменту (стор. 180-206). Ця імітаційна модель дозволяє обґрунтувати стратегічні рішення щодо структурних змін у асортименті основних послуг морського

торговельного, так і розподілу додаткових логістичних послуг. Отримані аналітичні результати від реалізації системно-динамічної моделі метасистеми стратегічного управління фінансово-господарською діяльністю ДП «Маріупольський морський торговельний порт» (стор. 329-372) чітко окреслюють ринкову нішу МТП та визначають можливості з підвищення ефективності відповідних ланцюгів постачань.

Наукову і практичну цінність має розроблений та обґрунтований автором комплекс моделей безперервного управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту (стор. 232-245), побудовані на основі методології безперервного управління бізнес-процесами та системно-динамічного моделювання матеріальних, фінансових та інформаційних потоків транспортно-вантажної системи. До складу цього комплексу увійшли: модель управління витратами транспортно-вантажної системи морського торговельного порту (стор. 245-255), модель фінансової логістики морського торговельного порту (стор. 255-264) та модель логістичної взаємодії виробничо-збутової системи з морським торговельним портом (стор. 264-276). Комплекс моделей безперервного управління фінансово-господарською діяльністю МТП призначений для синхронізації основних бізнес-процесів через вибіркове застосування підходів і методів управління потоками ресурсів, а також для зменшення виробничих і логістичних витрат, виявлення резервів часу і втрат ресурсів.

Слід зазначити також наукову новизну, що міститься у запропонованій архітектурі інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття рішень щодо управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту (стор. 280-314), що визначається декомпозицією метасистеми стратегічного управління морським торговельним портом та специфікою реалізації його ключових бізнес-процесів.

Серед інших отриманих результатів, що мають елементи наукової новизни і становлять наукову та практичну цінність необхідно виділити організаційну модель підготовки та підвищення кваліфікації персоналу в умовах модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту (стор. 314-329), що заснована на методах управління корпоративним університетом та визначає вимоги та напрями розвитку компетенцій окремих категорій співробітників.

Врахування специфіки вказаної архітектури та вимог організаційної моделі управління корпоративним університетом МТП дозволяє оптимізувати витрати на впровадження нових інструментів автоматизації, знизити внутрішній опір процесам модернізації та підвищити вартість його нематеріальних активів.

Наукова цінність результатів дослідження полягає у подальшому розвитку теоретико-методологічних засад та практичних інструментів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту, що передбачає впровадження комплексу моделей стратегічного та оперативного регулювання його бізнес-процесів для підвищення ефективності усіх видів діяльності МТП та транспортно-вантажних систем різних рівнів.

Розроблені автором концепція моделювання процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту, системно-динамічну модель метасистеми стратегічного управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту, архітектура інформаційно-аналітичної системи підтримки прийняття рішень щодо управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту та організаційна модель підготовки та підвищення кваліфікації персоналу в умовах модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту впроваджено у діяльність ДП «Маріупольський морський торговельний порт» (м. Маріуполь), ДП «Адміністрація морських портів України» (м. Київ), Навчально-науковому інституті інноваційних технологій управління Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» (м. Полтава). Ці впровадження підтвердили практичну значущість наукових результатів.

Окремі теоретичні положення та практичні розробки, представлені у дисертації, використовуються для методичного забезпечення навчального процесу кафедри економічної теорії та прикладної економіки ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі» під час розробки науково-методичного забезпечення та викладанні курсів «Макроекономіка», «Мікроекономіка».

Отже, наукова новизна та теоретична й практична значущість отриманих у дисертаційній роботі результатів, сформульованих висновків і наданих рекомендацій полягає в розробці та реалізації концепції моделювання процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю МТП на основі синтезу методологічних підходів до логістичного управління потоками ресурсів підприємства сфери транспорту та сучасних методів системно-динамічного моделювання.

6. Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків, містить 61 рисунок і 15 таблиць, викладена

на 360 сторінках основного тексту. Список використаних джерел налічує 300 найменувань. Роботу викладено в науковому стилі, а її зміст характеризується чіткою логічною послідовністю.

Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертації та стисло висвітлює основні положення і результати дослідження, забезпечує ідентичність висновків і пропозицій. Автореферат надає можливість зробити оцінку науково-практичної значимості цих результатів і встановити недоліки.

Отже, оформлення дисертації й автореферату здійснено відповідно до Порядку присудження наукових ступенів. Дисертація та автореферат відповідають вимогам, що пред'являються до докторських дисертацій за спеціальністю 08.00.11 — математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

Позитивно оцінюючи рівень методологічних положень, обґрунтованість наукових розробок, висновків та пропозицій, необхідно відзначити дискусійний характер окремих положень та висловити наступні зауваження.

1. У п. 1.1 роботи автором проведено порівняльний аналіз ключових показників розвитку транспортно-вантажної системи України та діяльності окремих морських торговельних портів, проте більшість статистичних показників обмежені 2016 роком, а у п. 2.2 навіть 2015 роком (стор. 129, 136). З урахуванням того, що дисертації представлено до захисту у 2018 році доцільним було оновити вказану інформацію.

2. При дослідженні інноваційних інформаційних технологій в управлінні фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту (стор. 93-109) доцільним було б навести їх авторську класифікацію за функціями МТП як транспортно-вантажної системи та транспортно-логістичного центру.

3. У межах концепції моделювання процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту (стор. 143-154) слід уточнити доцільність та сутність принципів «наскрізності» і інформаційної прозорості підсистеми стратегічного управління ФГД МТП.

4. За змістом процесної моделі розробки стратегічних карт морського торговельного порту (стор.163-168) потребує на додаткові пояснення сутність та специфіка реалізації заходів, що передбачені у блоках «Розробка стратегічного бачення» (рис. 3.2), «Розробка стратегічних карт нижчого рівня» (рис. 3.3), «Формування бюджету стратегічних заходів» (рис. 3.4), з

приводу того, що відповіді методи або моделі не наведені у подальших розробках та рекомендаціях автора.

5. При синтезі моделей та методів оцінки ризиків фінансово-господарської діяльності морського торговельного порту (стор. 180-206) доцільним було систематизувати їх у вигляді системи підтримки прийняття рішень щодо вибору необхідних та доцільних інструментів управління ризиком конкретного морського торговельного порту або транспортно-логістичного центру.

6. При викладанні змісту концептуального підходу щодо моделювання процесів безперервного управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту (п.4.1 та рис. 4.1) не визначено інструменти узгодження інформації за різними джерелами та нотаціями (*H*), а також не розглянуто особливості управління бізнес-процесами (*B*) за різними центрами відповідальності.

7. За змістом фінансової логістики морського торговельного порту (стор. 258-261) слід пояснити сутність та порядок розрахунку змінної *Creating Value Function*, що визначається автором як виробнича функція МТП. Зокрема, які саме бізнес-процеси враховуються відповідною «виробничою функцією» та як це узгоджується з попередніми пропозиціями щодо моделювання динаміки витрат транспортно-вантажної системи МТП.

8. У межах запропонованої організаційної моделі підготовки та підвищення кваліфікації персоналу морського торговельного порту на основі методології функціонування корпоративного університету (стор. 315-328) слід було б уточнити компетенції персоналу фінансової та економічної служб, що безпосередньо залучені до процесів модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю МТП.

Проте вказані зауваження та пропозиції суттєво не зменшують наукові здобутки автора та не впливають на загальну позитивну оцінку виконаного дослідження.

8. Загальні висновки і оцінка дисертації

Дисертація за своїм змістом, основними науковими положеннями, висновками та практичними рекомендаціями є завершеною науковою працею. За структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вставленим вимогам до докторських дисертацій.

Тема дисертації повністю відповідає спеціальності 08.00.11 — математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці. Виклад матеріалу дисертаційної роботи подається обґрунтовано, а її розділи є взаємопов'язаними між собою, мета дослідження досягнута, а поставлені

завдання є вирішеними. За змістом і якістю теоретико-методологічних розробок робота відповідає рівню дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук.

Наукові результати дисертаційної роботи достатньо повно викладені у відкритому друці. Сформульовані в роботі наукові положення викладено в авторефераті у відповідності зі змістом дисертації. Кількість, обсяг і зміст друкованих праць надають авторові право публічного захисту дисертації.

Отже, представлена до захисту дисертаційна робота «Моделі модернізації системи управління фінансово-господарською діяльністю морського торговельного порту» за своїм змістом відповідає пп. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Мандра Володимир Володимирович – заслуговує на присудження йому наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.11 – математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри автоматизованих систем
і моделювання в економіці
Хмельницького національного університету
Міністерства освіти і науки України

П.М. Григорука

Підпис завідувача кафедри автоматизованих систем
і моделювання в економіці д.е.н., професора Григорука П. М.

засвідчую

Перший проректор, проректор
з науково-педагогічної та наукової роботи
Хмельницького національного університету,
доктор економічних наук, професор

М.П. Войнаренко